

1. Abban az üzletágban, ahol erős a piac, mindinkább építeni kell a piac megtartó erejére. A kommersz színház ma még támogatásra szorul ugyan, de itt az idő a közpénz lassú kivonására és az így felszabaduló pénzek átcsoportosítására olyan területekre, ahol ez indokolt.

2. A közpénz szerepe a piaci feltételekkel nem egyeztethető össze, de a köz érdekében szükséges a feladatok háttérének, feltételrendszerének megteremtése és szavatolása.

3. Minél fejlettebb a piac, annál inkább szükség van átgondolt és alaposan megtervezett közpénz-felhasználásra.

4. Következésképp halaszthatatlanul meg kell határozni a közpénz szerepét a színházi finanszírozásban és ezzel egyidejűleg kijelölni a támogatandó területeket és tevékenységeket, valamint finanszírozásuk technikáit.

Számtalan országban ezekre a kérdésekre régen megadták már a válaszokat, és mára sikerekkel igazolt megoldásokat mutatnak fel. Tapasztalataik világosan megmutatják, hogy az értékmegőrzés, az újítás és a tehetségevelés azok a területek, ahová az anyagi segítséget koncentrálni szükséges. Nos, a viták során mi mind a mai napig még a kérdésfeltevésig sem jutottunk el!

Aggodalmam, gondolom, így már érthető, ezért csak reménykedni tudok a mostani önkormányzati döntéshozók intuíciójában, hogy rátalálnak a helyes válaszokra.

Az általam bírált előadó-művészeti törvény egy ponton kellőképpen bátor volt, és komoly előrelépést hozott,

amit – nem mellesleg – a szakmai konszenzus hiánya eredményezett. A független alkotók és szervezetek finanszírozása mindeddig a hivatásos szakma pillanatnyi érdekeinek, a kőszínházi lobbizás közvetlen érdekérvényesítésének függvényében változott. A mostani törvény szakított az eddigi áldatlan és rövidlátó gyakorlattal: Európában eddig példátlan módon kimondta, hogy a központi költségvetési hozzájárulás minimum tíz százalékát az önkormányzati támogatásban részesülő, nem költségvetési magánszínházak és művészeti csoportok támogatására kell fordítani. Ezzel lényegében kijelölte e terület finanszírozásának helyét és keretét, ami eddig átláthatatlan maradványelven nyugodott. Ennek kimondása megteremtette a lehetőséget, hogy e terület képviselői maguk rendezzék sorraikat, és új alapokra helyezték a szakmai munkát. A törvényben a nagy rendszert meghatározó mennyiségi szemléletről leválasztották e kört, és külön kategóriát kreálva számára, a minőségi munka, a tehetségevelés lehetséges terepévé tették!

A kérdés persze az, hogy öt-tíz év után mi fogadja majd a kőszínházi rendszerben azokat az alkotókat, illetve csoportokat, akik- amelyek az autonóm szegmensben erősödtek meg. A kommerszre szűkül a mozgásterük, vagy valódi művészi tereppel találkoznak?

Összegezve: a törvény életbelépését követően is komolynak látom a veszélyt, hogy a színházi élet még a jelenleginél is erősebben commercializálódik. Csak átgondolt, határozott önkormányzati elképzeléssel lehet az egészséges művészi munka feltételeit a fővárosban fenntartani.

Venczel Sándor

Mit mond a gazdasági igazgató?

A napokban volt harminc éve, hogy ha megilletődöttem is, de önbizalommal és meg nem alapozott nagyképűséggel telve kopogtattam Babarczy László, a kaposvári színház igazgatójának ajtaján. Huszonöt éves voltam akkor, kétévnnyi bútorgyári anyaggazdálkodói múlttal a hátam mögött. Babarczy minden rosszat elmondott a gazdasági igazgatói állásról, végül megjegyezte: Tudja, az a baj, hogy maga túl civilizáltak tűnik ehhez a beosztáshoz.

Az azóta eltelt három évtizedben megpróbáltam bizonyítani, hogy akár civilizáltan is művelhető ez az állás. E három évtized állomásait jelzi a következő huszonhat mondat, amelyek majd mindegyikét elmondtam már valaha. Most, leleplezve egykori magamat, bemutatom az igazgatói kérdésekre adott gazdasági

igazgatói válaszok mögött rejlő tartalmakat, majd az igazgatói teendőkre is javaslatot teszek.

1. Most nem tudom fejből megmondani, de felmegyek, és utána nézek...

Egyszerű és könnyen átlátható válasz. Alapvetően rövid távú, időhúzásos technika. A gazd. ig. nagy valószínűséggel tudja, hogy van-e rá pénz, de végig akarja gondolni, hogy mi a haszna neki, illetve a gazdasági hivatalnak a dologból. Gyakran csupán annak érzékeltetéséről van szó, hogy milyen nehéz, bonyolult és alapos odafigyelést igénylő a gazdasági igazgató munkája. Az időhúzás harmadik fontos oka az abbéli reménye, hogy az igazgató a múlt idő kábulatában elfeledkezik kéréséről.

Javasolom, hogy az igazgató értsen vele egyet, ám határozzon meg egy konkrét időpontot még aznapra, amikor a választ kéri.

2. Meg kell várni a havi (tetszőleges időszakkal helyettesíthető) bevételeket, addig nem tudok mit mondani.

Komoly válasznak tűnik, ám ha mögé pillantunk, észrevehetjük, itt középtávú időhúzásról van szó.

Tanácsoljuk, hogy az igazgató kérje el a tavalyi hasonló időszak bevételi kimutatását, és kérjen egy alapos becslést a gazdasági igazgatótól és közvetlenül az értékesítési osztálytól is. Természetesen ezek ne tudjanak egymásról!

3. Jó, majd felhívom a minisztériumot (önkormányzatot), megkérdem, hogy tudnak-e segíteni.

Rövid távú időhúzásos és egyben áthárításos technika. A csúnyábbik változatában a telefonhívás elmarad, majd néhány nap múlva a gazd. ig. közli, hogy a minisztériumban megsúgták, nem örülnének ennek a kiadásnak. Ezzel azt is jelzi, hogy neki milyen fontos és bensőséges kapcsolatai vannak.

Feltétlenül ajánlott, hogy az igazgató kérdezzen rá a minisztériumi segítő nevére, majd említse meg, hogy annak főnökével már középiskolás koruk óta jóban van.

4. Jó, majd megkérdem XY kollégát, hogy ők ezt hogyan tudták megoldani.

Ritka megoldás, mivel ezzel a gazd. ig. beismeri, hogy vannak kollégák, akik ezt meg tudták oldani. (Bizonyos igazgatók ezt álszerénységnek hiszik.) Néhány órás vagy napos időhúzás van benne, ám gyakran ez is elég arra, hogy a gazd. ig. fölmérje a kérdés fontosságát és igazgatója türelmét.

Itt még inkább javasoljuk, hogy az igazgató rögzítsen egy pontos határidőt.

5. Sajnos, nincs rá egy fillérünk sem.

Az egyik leggyakoribb, standard gazd. ig.-reakció, amelynek családi hangulatával többet lehet elérni, mint gondolnánk. A többes szám első személy is a közösséget hangsúlyozza. Érdeemes megfigyelni, hogy mikor, milyen alanyt használ a gazd. ig. Sikeres műveletek esetében az egyes szám első személy az általános: például megtakarítottam, kigazdálkodtam, növeltem a bevételeket, megoldottam. Előfordulhat persze az is, hogy az igazgató hirtelen kérdésre nem jut más az eszébe.

6. Ó, már rég túléltük a keretet.

Az egyik leggyakrabban előforduló gazd. ig.-reakció. Jelzi, kezében tartja a folyamatokat és az információkat, de nem akarta zavarni igazgató urat ezekkel az apróságokkal. A többes szám első személy a családiasságra utal, amely – mint már hangsúlyoztuk – a gazd. ig. egyik kedvenc módszere.

Az igazgató határozottan és családián – legkésőbb másnapra – kérjen egy aktuális előirányzat-felhasználási kimutatást. (Titokban a főkönyvelőt is fölhívhatja.)

7. Lehet, de akkor valahonnan el kell vennünk.

Kreatívnak tűnő, ám annál ízléstelenebb megoldás. A Mindig Van Pénz bölcsessége bújnia meg mögötte, ha jóindulat inspirálná a mondatot. Ám gyakran indulat indukálja: – Jó, jó akkor dönts el te, hogy melyik ujjadat harapd meg!

Ne próbálkozzon az igazgató azzal, hogy javaslatot kér, hiszen úgymint a legfájdalmasabb megoldást hallaná vissza. Inkább rezignáltan döntsön valami kézenfekvő dolog mellett. Később még lesz idő átgondolni a legjobb megoldásokat.

8. Még jó, hogy félretettem egy kis pénzt.

A tökéletes megoldások egyike! Jelzi: tudom, hogy ti szórjátok a pénzt, tudom, hogy nem bízhatok

meg bennetek, de lám, én jól ismerlek titeket, előrelátó vagyok, bevallom nektek a dugi pénzemet, csak azért, hogy megmentsétek benneteket.

Fogadja el az igazgató, sőt köszönje is meg a segítséget. Ám szorgalmasan minden ilyen tételt jegyezzen fel, hogy a jövő évi tervek elkészítésekor már ismerjen egy-két túltervezési trükköt.

9. Rendben, csak ne hogy megtudja XY, mert akkor...

Fogadjuk el: a gazd. ig. is ember, akinek személyes vonzalmái és antipátiái vannak. Ezzel a mondatával jelzi: azok közé tartozunk, akiket szeret, így még pénzügyi áldozatra is képes értük. Titoktartási kérelmével külön is hangsúlyozza: a pénzt kizárólag nekünk biztosítja és nem másnak.

Azon kevés válaszok egyike, amelyekre nem szabad reagálnunk. Mosolyogjunk cinkosan és hátalaten.

10. Már rég felhasználtuk a második félévi többletbevételeket is.

A 6. válaszhoz hasonló, ám annál súlyosabb, rövid távú időhúzásos technikájú mondat. A második félévi hangsúlyozásával megelőzi az esetleges többletbevételre vonatkozó viszontválaszt.

Mivel a mondat tartalma azt is elárulja, hogy az igazgató valószínűleg nem tud a többletbevétel felhasználásáról, ezért javasolt, hogy kérjünk információt arról, mikor, mire és kinek az engedélyével költöttük el a pluszpénzt.

11. Ki kéne számolni, de sajnos az egész gazdasági hivatal...

A választ – hamis sajnálkozással – elnapolja valamilyen szokásos hivatali okra való hivatkozással. A leggyakoribb késlekedési okok: február–március: influenza, február vagy május: mérlegbeszámoló készítése, február: költségvetés-készítés, június–július: szabadságolások, szeptember: iskolakezdés, december: karácsonyra való készülődés, és így tovább. Javasoljuk, hogy kérjünk föl megbízással nyugdíjasokat, béreljünk külső szakembereket, fizessünk túlórárt. Ha egyik sem megy, akkor ajánljuk föl a hivatal hr. átvilágítását.

12. El kell kéredzkednem, mert már megint nagyon fáj a fejem.

A legegyszerűbb és leghatásosabb megoldások egyike, amellyel azonban csak ritkán élhet a gazd. ig. Főleg idősebb hölgyek alkalmazzák.

Javasoljunk hosszabb kivizsgálást vagy pihenést. Ám azt is kérdezzük meg, ki is helyettesítse a gazd. ig.-t távolmaradása alatt.

13. Nézd, erről voltaképpen neked kell döntened.

Az áthárító válasz mintapéldája. A gazd. ig. tudja a megoldást, ám nem akarja elárulni, és saját, félreértelmezett munkamegosztási elképzeléséből kiindulva az igazgatóra akarja átestetni a terhet. Ne reagáljunk, fogadjuk el a választ, és döntsünk.

14. Először oldjuk meg a..., utána térjünk vissza rá.

Időhúzásos technika, csipetnyi áthárítással és pimaszsággal fűszerezve. Jelzi: vannak sokkal fontosabb dolgok, mint a jelenlegi probléma.

sabb problémák annál, mint amit az igazgató kér. Vigyázat! A gazd. ig. valamivel többet tudhat, mint gondoltuk. De ne hagyjuk magunkat, határozottan utasítsuk a gazd. ig.-t!

15. Hát, hát, hát...

Rövid távú időhúzásos technika. Kimondásával jelzi a gazd. ig., hogy valamivel nem ért egyet. Biztatásra vár, hogy elmondja.

Biztassunk, hallgassunk, hátha megtudunk valami fontos információt. Ráérünk néhány perccel később is dönteni.

16. Már régen szerettem volna javasolni neked.

Igenlő árnyalata ellenére a legnehezebben értelmezhető válasz. Csakis más kiegészítő információkból tudhatjuk, hogy a gazd. ig. valóban egyetért-e velünk, vagy alázatos szervilitás, alig tetten érhető irónia, esetleg bajtársias humor rejlik a szavai mögött.

Mosollyal reagáljunk a készséges válaszra. Hívjuk meg a gazd. ig.-t egy pohár sörre vagy borra, és fagassuk ki irodalmi színpados múltjáról.

17. Hadd találjam ki, ez kinek az ötlete volt.

Igenlő válasz rejtjelezve. Lényegében szokásos színházi feljelentést bevezető mondat, amellyel azt jelzi a gazd. ig., hogy nemcsak a számok nyelvére ért. Szeretne közelebb kerülni az igazgatóhoz. Most meg is ragadja erre a lehetőséget.

Hallgassuk meg nagy empátiával a gazd. ig.-t. Hümmögjünk, bólogassunk, ha kell, csóváljuk a fejünket. Mindenképpen köszönjük meg az együttműködést.

18. Nem biztos, hogy ezt itt és most kellene megoldanunk.

A legpökhendibb válaszok egyike. Jelzi: az igazgató már megint elveszett valamilyen nevetséges részletben, míg ő, a gazd. ig., jóval átfogóbban, jóval nagyobb távlatokban gondolkodik. Ha mások jelenlétében hangzik el, akkor az igazgató és a gazd. ig. közötti bizalmi szövetséggel kérkedik, vagy legalábbis szeretné, ha mások így értenék.

Ne engedjünk a zsarolásnak. Ha úgy véljük, kettesben könnyebb lesz, menjünk át az igazgatói irodába, és ott kérdezzünk rá.

19. Én már tavaly is javasoltam, de te akkor nem értetél vele egyet.

Tipikus manipulátori kijelentés! Azt hiszi, az igazgató nem emlékszik előző évi véleményére. Úgy akarja beállítani, hogy lám, lám, végre megjött az eszetek! Idősebb igazgatókkal szemben szokták alkalmazni karrierista gazd. ig.-k.

Mosolyogjunk, fogadjuk el, hogy a gazd. ig. is azt hiszi, rövidül az emlékezetünk. Vagy tán nem is hiszi, hanem tapasztalja?

20. Úgy gondolom, ezzel együtt meg kellene oldanunk a...

Az árukapcsolás tipikus példája. Pénzről szó sincs! A gazd. ig. kihasználja, hogy az igazgátónak adott

„kedvezmény” hatásaként esetleges elfekvő problémáját is megoldhatja.

Néha engedjünk az ilyen típusú kéréseknek is. De ne hagyjuk elharapózni, jelezzük, hogy tudjuk, miről van szó, csak most nagyvonalúan beleme gyünk a játékba.

21. Teljes mértékben egyetértek veled, de előtte készítenünk kellene egy gazdasági számítást.

A nemet mondás rafináltabb formái közé tartozik. Nagy valószínűséggel a gazd. ig. ki fogja mutatni, hogy a dolog nem előnyös számunkra, így nem ő mond nemet, hanem a számok.

Kisebb ügy esetében ne engedjünk számolni. Nagyobb pénz esetében értsünk egyet, de jelezzük, hogy akad néhány szakértő ismerős, akivel a számításokat el lehet végeztetni.

22. Nem igazán értem, mire gondolsz...

Rövid távú időhúzás, szinte érthetetlen, miért is mondja a gazd. ig. Valószínűleg csak egy kis időhöz szeretne jutni, hogy végiggondolhassa, pártolja-e vagy sem az igazgató kérését. Persze az is előfordulhat, hogy az igazgató fogalmazza meg úgy a kérdését, hogy azt talán még maga sem érti.

Próbáljuk meg egyszerűen, ha lehet, a gazd. ig. nyelvére lefordítani, mit is akarunk tulajdonképpen. De vissza is kérdezhetünk: a gazd. ig. vajon mire gondol?

23. Hát erre most hadd ne reagáljak.

Az egyik legdurvább gazd. ig.-reakció. Voltaképpen szeretne reagálni, és ehhez várja az igazgató ösztökélését. Nagyon erős érzések vannak mögötte, amelyek okát a közös múltban kell keresni. Sürgős, szinte azonnali lépések szükségesek a bizalom helyreállításához. Egy üveg vörösbor mindenképpen kell a kibeszéléshez.

24. Mindenképpen szerezni kellene rá pénzt.

Huncut kis nőies válasz. Szinte szeretni való. Ugyanakkor ne feledjük, a gazdasági igazgató a gazd. ig., nem pedig mi. Érthető az igazgató reakciója, ha annak tartalma a buzgó helyeslésben merül ki.

25. Hát, nagyon nehezen, de majd valahogy megoldom.

Majdnem a legszebb mondat, ami egy gazdasági igazgató szájából elhangozhat. Csak a nehézségre vonatkozó kitétel csökkenti értékét.

Dicsérjük meg a gazd. ig.-t! Mondjuk el, bíztunk benne, hogy segíteni fog, és azt is, mennyire örülünk, hogy a jövőben is számíthatunk rá.

26. Oké, megoldom.

A legszebb mondat, amit az igazgató gazdasági igazgatójától hallhat. Ritka előfordulása miatt is nagyra kell értékelni. A kezdő és a már nagy öreg gazdasági igazgatók szoktak ilyen egyszerűen válaszolni. A kezdők, akik jól akarnak dolgozni, és az öregek, akik már nem akarnak semmi pluszt elérni maguknak. Becsüljük meg őket, amíg még lehet.